

V čem byla její koncepce nová? Poprvé byla zařazena tzv. Všeobecná část (inspirace Charvátovým Repetitoriem praktického lékaře?) s těmito tématy: Vnitřní lékařství a jeho postavení v socialistickém zdravotnictví (6 s.), Etiopatogeneze vnitřních chorob (12 s.), Klinická onkologie (18 s.), Klinická imunologie (14 s.), Klinická genetika (14 s.), Klinická farmakologie (6 s.), Klinická gerontologie (8 s.), Psychoterapie (4 s.), Rehabilitace a fyzikální terapie (16 s.), Dietoterapie a parenterální výživa (10 s.), Hemoterapie (10 s.), Imunoterapie (8 s.), Hemodialýza, hemofiltrace, hemoperfuze (10 s.), Farmakoterapie (30 s.) a Počítače ve vnitřním lékařství (8 s.). To vše na 184 stranách. Poprvé není zařazena kapitola Infekční nemoci, protože infekologie se už stala samostatným oborem (na interně nezávislým) a dávno už měla svou učebnici (V. Kredba, J. Procházka, J. Ondráček: Infekční nemoci 1955). Poprvé byly jako jedna z kapitol zařazeny Poruchy vnitřního prostředí.

Speciální část tvořilo 12 kapitol, které zabíraly 822 stran. Nejrozsáhlejší se stala Nemoci srdce a cév (168 s.), protože to odpovídalo jejich společensko-zdravotnímu významu. Vždyť 52 000 ze 100 000 ročně zemřelých zemřelo právě na ně. Následovaly Nemoci dýchacího ústrojí (100 s.), Nemoci ledvin (50 s.), Poruchy vnitřního prostředí (30 s.), Nemoci krve a krvotvorného ústrojí (79 s.), Nemoci trávicího ústrojí (74 s.), Nemoci jater, žlučových cest a slinivky břišní (72 s.), Nemoci z poruch výživy a metabolismu (66 s.), Nemoci endokrinního systému (40 s.), Nemoci pohybového systému (40 s.), Klinická toxikologie (26 s.) a Nemoci z fyzikálních příčin (14 s.). Všechny kapitoly byly psány podle jednotného schématu a byly bohatě ilustrovány. Černobílé i barevné obrázky byly kvalitní, protože byl použit kvalitní tiskový papír.

Od vydání učebnice profesora Lukla uplynulo 13 let (!). Proto nepřekvapí, že v té době došlo k řadě změn. Asi nejvýznamnější byly v oblasti zobrazovacích metod. V roce 1971 bylo provedeno ve wimbledonské nemocnici Atkinsona Morleye první vyšetření výpočetní tomografií (CT). Za její objev získali Allan Macleod Cornich a Godfrey Hounsfield Nobelovu cenu za fyziologii nebo medicínu (1979). A tak mohli autoři některých kapitol patologické nálezy již dokumentovat na CT skenech. Jako by tento objev nestačil. Od roku 1973 vyvíjela dvojice Paul Lauterbur a Peter Mansfield magnetickou rezonanci (MRI). I ta byla oceněna Nobelovou cenou za fyziologii nebo medicínu (2003). A technicky „dospěla“ sonografie, (původně námořní metoda určená k detekci ponorek), která v některých indikacích vytlačila metody používající radioaktivní záření (radioizotopy). Ultrazvukově již bylo možné kvalitně vyšetřit srdce, cévy, břišní orgány, prsy. Kardiologové (byť neradi) přiznávali, že nemálo diagnóz chlopenních vad museli po echokardiografickém vyšetření korigovat. Ale byly to především CT a sonografie, které vedly k výraznému zvýšení diagnostické úrovně nejen ve vnitřním lékařství. Větší rozšíření magnetické rezonance (MRI) v té době omezovala její vysoká pořizovací a provozní cena.

Také **farmakologický průmysl** dodal řadu nových léků: nové inzuliny, cytokiny, blokátory iontových kanálů, nebývale se zvýšil také počet antibiotik. U řady interních chorob nová antibiotika zabránila komplikacím nebo přechodu onemocnění do chronicity. Aplikace penicilinu u streptokokové anginy prakticky eradikovala revmatickou horečku a s ní spojené časté srdeční komplikace, především srdeční chlopenní vady. Také transplantologie již dosahovala velkých úspěchů.

Od roku 1954 byla k dispozici transplantace ledviny (u nás prvá v roce 1961 v Hradci Králové. Od roku 1967 transplantace srdce (u nás v roce 1984 v VUCHOK). Už nemuseli nemocní s insuficiencí ledvin a srdce neodvratitelně zemřít. V knize ještě není uváděna transplantace jater a plic a „medicína založená na důkazech“ (Evidence Based Medicine“ EBM). Ubylo také indikací k chirurgické léčbě vředové choroby žaludku a duodena, tuberkulózy, přestaly se provádět výkony na sympatiku (rozšířená lumbální sympatektomie a enukleace dřeně nadledvin při hypertenzi), extirpace ganglium stellatum při angině pectoris.

Pokud srovnáváme úspěšnost jednotlivých učebnic vnitřního lékařství, pak učebnice, která měla být celostátní (a určitě nebyla nekvalitní) a jejíhož napsání se účastnilo mnoho zkušených profesorů a docentů, byla nejméně úspěšná. Nelze ale vyloučit, že na její krátké „životnosti“ také participovaly politické události v roce 1989.

Ale zase uplynulo 11 let, než se objevila učebnice nová. Byla dlouho očekávaná a velmi žádaná.

Editorem a hlavním autorem tolik očekávaného nového titulu Vnitřního lékařství byl profesor MUDr. Pavel Klener, DrSc. Knihu vydala koprodukcí nakladatelství Galén a Karolinum v roce 1999. První vydání mělo 949 stran, druhé vydání 2001 – 949 stran, třetí vydání 2006 – 1158 stran, 308 černo-bílých a barevných obrázků a 266 tabulek. Čtvrté vydání 2011 – 1174 stran.

Profesor Pavel Klener, DrSc., byl specializačně onkohematolog. Od roku 1988 přednosta Onkologické kliniky 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy, byl od roku 1990 přednostou I. interní kliniky Fakulty všeobecného lékařství Univerzity Karlovy a Všeobecné fakultní nemocnice v Praze.

Také tato učebnice byla polyautorská, podílelo se na ní 64 autorů i recenzent nebyl jediný; recenze textů provedlo 36 recenzentů-speciálistů. V dalších vydáních je ale už nahradil recenzent jediný.

Obsah knihy byl rozdělen na dvě části: obecnou (75 s.) a speciální (874 s.). Do obecné části bylo zařazeno 7 kapitol: Historie českého vnitřního lékařství (5 s.), Úvod (3 s.), Základy klinické farmakoterapie (13 s.), Klinická onkologie (27 s.), Klinická imunologie (15 s.), Geriatrie (7 s.), Rehabilitace a fyzikální terapie (5 s.). Speciální část tvoří 14 kapitol: nejrozsáhlejší je Kardiologie (139 s.), spolu s Angiologií (31 s.), zabírá 170 stran. Následují Hematologie (80 s.), Imunologie (22 s., dohromady s kapitolou v obecné části 37 s.), Gastroenterologie (80 s.), Hepatologie (59 s.), Nefrologie (69), poprvé je uvedena koncizní subkapitola Očistovací metody a transplantace ledvin, Poruchy metabolismu a výživy (92 s.), Endokrinologie (69 s.), Revmatologie (49 s.), Akutní otravy (19) a Poškození z fyzikálních příčin (13 s.). Ještě byl zařazen výběr Infekčních onemocnění, která se mohou objevit v ambulanci internisty, a jen na 10 stranách. Přehled Referenčních hodnot některých laboratorních vyšetření (3 s.) a dvousloupcový věcný Rejstřík (33 s.) odbornou část uzavírají. Kniha je bohatě ilustrována, počet černobílých a barevných obrázků i tabulek je nejvyšší ze všech referovaných učebnic.

Tato učebnice vznikla již za změněných podmínek. Etiologii obohatily genetika, imunologie i onkologie, diagnostiku nové zobrazovací